

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΕΞΑΡΣΗΣ ΚΡΟΥΣΜΑΤΩΝ ΓΑΣΤΡΕΝΤΕΡΙΤΙΔΑΣ ΜΕΤΑ

ΤΗΝ ΚΑΘΑΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ, 15/2/2010

Στις 17 Φεβρουαρίου 2010, το Γραφείο Τροφιμογενών Νοσημάτων του Τμήματος Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Παρέμβασης ενημερώθηκε για αυξημένη προσέλευση περιστατικών με συμπτώματα γαστρεντερίτιδας στα εξωτερικά ιατρεία του Γ.Ν. «Αμαλία Φλέμινγκ», ενώ παρόμοια εικόνα σημειώθηκε και στα Γ.Ν. «Ιπποκράτειο» και «Ερυθρός Σταυρός», που συνεφημέρευαν με το «Αμαλία Φλέμινγκ». Τις επόμενες ημέρες, σύμφωνα με πληροφορίες από τα εφημερεύοντα νοσοκομεία της Αττικής το φαινόμενο παρουσίασε ύφεση.

Παράλληλα, το Γραφείο Τροφιμογενών Νοσημάτων ενημερώθηκε από το Γ.Ν. Λήμνου για έξαρση κρουσμάτων γαστρεντερίτιδας στο νησί στο διάστημα 15-18/2/2010. Η πλειοψηφία των κρουσμάτων, σύμφωνα με πληροφορίες από τους ιατρούς του νοσοκομείου, ανέφερε κατανάλωση οστρακοειδών που είχαν εισαχθεί στο νησί από την Καβάλα. Αυξημένη προσέλευση ασθενών με συμπτώματα γαστρεντερίτιδας αναφέρθηκε για το διάστημα 16-18/2/2010 και από τα Επείγοντα Εξωτερικά Ιατρεία του Γ.Ν. Μυτιλήνης.

Το Γραφείο Τροφιμογενών Νοσημάτων ζήτησε την καταγραφή των κρουσμάτων από τα ανωτέρω νοσοκομεία και σύστησε την αποστολή δειγμάτων κοπράνων στο Μικροβιολογικό Εργαστήριο του Πανεπιστημίου Αθηνών για ιολογικό έλεγχο. Παράλληλα, έγινε επικοινωνία με τη Διεύθυνση Κτηνιατρικής της Νομαρχίας Λέσβου και με τη ΔΥΝΑ Καβάλας, στις οποίες έγινε σύσταση για δειγματοληψία οστρακοειδών και αποστολή των δειγμάτων για εργαστηριακό έλεγχο (συμπεριλαμβανομένου και ιολογικού ελέγχου).

Στα πλαίσια της προκαταρκτικής διερεύνησης του φαινομένου πραγματοποιήθηκε επικοινωνία με το Κ.Υ. Αγίου Ευστρατίου, από το οποίο το Γραφείο Τροφιμογενών Νοσημάτων πληροφορήθηκε ότι μεταξύ 16 και 17/2/2010 σημειώθηκε επιδημία γαστρεντερίτιδας στο νησί, που οι ιατροί του Κέντρου Υγείας απέδιδαν στην κατανάλωση οστρακοειδών, αγορασμένων από τη Λήμνο.

Με βάση τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν στην προκαταρκτική φάση της διερεύνησης, οι επιδημίες στα νησιά του Ν. Λέσβου, φάνηκε να συνδέονται μεταξύ τους. Στο πλαίσιο της διερεύνησής τους, αποφασίστηκε η διενέργεια αναδρομικής μελέτης σειρών (κοόρτης) στο πιο απομονωμένο νησί του Αγίου Ευστρατίου, λαμβάνοντας ως υπό μελέτη πληθυσμό το σύνολο των κατοίκων του νησιού. Στο πλαίσιο αυτό, κλιμάκιο από το Γραφείο Τροφιμογενών Νοσημάτων μετέβη στον Άγιο Ευστράτιο, στις 2 Μαρτίου 2010.

Παρακάτω αναφέρονται τα αποτελέσματα της μελέτης, καθώς και τα αποτελέσματα της εργαστηριακής και περιβαλλοντικής διερεύνησης του φαινομένου.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑΣ

- Μεθοδολογία

Συλλέχθηκαν με προσωπικές συνεντεύξεις βάσει δομημένου ερωτηματολογίου δημογραφικά στοιχεία, στοιχεία για την κατανάλωση φαγητού και νερού, την κατοχή κατοικίδιων ζώων, την επαφή με ζώα και την παρουσία συμπτωμάτων γαστρεντερίτιδας μετά τις 15 Φεβρουαρίου, από όλους τους κατοίκους του Άγιου Ευστράτιου που ήταν παρόντες στο νησί την Καθαρά Δευτέρα, 15 Φεβρουαρίου 2010.

Ο ορισμός κρούσματος που χρησιμοποιήθηκε ήταν ο εξής:

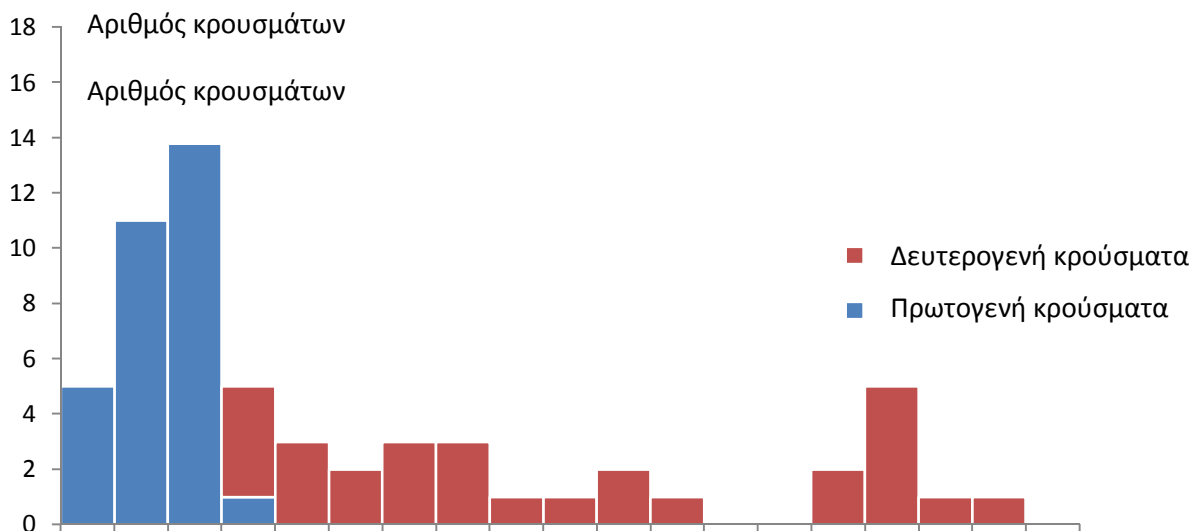
- Πρωτογενές κρούσμα: κάθε άτομο που είχε τουλάχιστον ένα επεισόδιο διάρροιας ή εμέτου μέσα σε 72 ώρες από το μεσημέρι της Καθαρής Δευτέρας.
- Δευτερογενές κρούσμα: κάθε άτομο που εμφάνισε τα παραπάνω συμπτώματα πλέον των 72 ωρών μετά το μεσημέρι της Καθαρής Δευτέρας.

- Αποτελέσματα

Κατά την απογραφή του 2010, το νησί αριθμούσε 314 κατοίκους. Σύμφωνα με τον πρόεδρο της Κοινότητας, ο τρέχων πληθυσμός του νησιού είναι περίπου 210 άτομα. Πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με 197 άτομα (8 άτομα απουσίαζαν κατά τη διάρκεια παραμονής του κλιμακίου). Ελήφθησαν συνεντεύξεις από 181 (91,9%) άτομα (16 άτομα αποκλείστηκαν από τη μελέτη, καθώς απουσίαζαν την Καθαρή Δευτέρα από τα νησί).

Ογδόντα επτά (48,1%) από τους συμμετέχοντες στη μελέτη ήταν γυναίκες. Η διάμεση ηλικία των συμμετεχόντων ήταν 42 έτη (3 μήνες-97 έτη).

Εξήντα τέσσερα άτομα (35,4%) ανέφεραν συμπτώματα γαστρεντερίτιδας από τις 15 Φεβρουαρίου και μετά. Από αυτά, 34 (53,1%) ήταν πρωτογενή κρούσματα και τα 30 δευτερογενή με βάση τον ορισμό κρούσματος. Η κατανομή των κρουσμάτων στο χρόνο φαίνεται στο Γράφημα 1.

Ημερομηνία έναρξης συμπτωμάτων

Γράφημα 1. Κατανομή πρωτογενών ($n_1=33$) και δευτερογενών ($n_2=29$) κρουσμάτων γαστρεντερίτιδας ανά ημερομηνία έναρξης συμπτωμάτων, Άγιος Ευστράτιος, Φεβρουάριος-Μάρτιος 2010 ($n=62$)

Τα αναφερόμενα συμπτώματα μεταξύ των κρουσμάτων κατά σειρά συχνότητας εμφάνισης ήταν η διάρροια (81,2%), το κοιλιακό άλγος (79,7%), ο έμετος (68,8%), η κόπωση (52,4%), η μυαλγία (44,4%), η ναυτία (35,9%), ο πυρετός (29,7%), ρίγη (26,6%) και η κεφαλαλγία (6,7%). Μόνο ένας ασθενής (1,6%) ανέφερε παρουσία αίματος στα κόπρανα.

Η κατανάλωση ωμών θαλασσινών που είχαν εισαχθεί στο νησί από την Καβάλα βρέθηκε να σχετίζεται στατιστικά σημαντικά με την εμφάνιση συμπτωμάτων γαστρεντερίτιδας μεταξύ των πρωτογενών κρουσμάτων. Άτομα που είχαν καταναλώσει οποιοδήποτε εισαχθέν στο νησί ωμό θαλασσινό είχαν 21,5 (95% δ.ε.: 8,9-51,8) φορές μεγαλύτερη πιθανότητα να αναπτύξουν συμπτώματα γαστρεντερίτιδας μέσα στις επόμενες τρεις μέρες σε σχέση με αυτούς που δεν είχαν καταναλώσει. Είκοσι εννέα (85,3%) από τα 34 πρωτογενή κρούσματα και 2 (7,7%) από τα 26 δευτερογενή είχαν καταναλώσει ωμά θαλασσινά στις 15 Φεβρουαρίου 2010.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

Δεν ελήφθησαν δείγματα από ασθενείς που προσήλθαν στο Γ.Ν. Λήμνου ή στο Περιφερειακό Ιατρείο του Άγιου Ευστράτιου. Τα δείγματα που ελήφθησαν από τους ασθενείς που νοσηλεύτηκαν στο Γ.Ν. Λέσβου ήταν αρνητικά για τα συνήθη βακτήρια. Δύο δείγματα κοπράνων εστάλησαν στο Εργαστήριο Μικροβιολογίας της Ιατρικής Σχολής

Αθηνών, ένα από το Γ.Ν. Λέσβου και ένα από το Γ.Ν.Α. «Ιπποκράτειο». Το δείγμα από το Γ.Ν. Λέσβου ήταν αρνητικό για νοροϊό, ενώ το δείγμα από το Γ.Ν.Α. «Ιπποκράτειο» θετικό.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

Ένα δείγμα από οστρακοειδή που είχαν διατεθεί προς κατανάλωση την Καθαρή Δευτέρα στη Λήμνο, εστάλη από την Κτηνιατρική Διεύθυνση Νομαρχίας Λέσβου για εργαστηριακή διερεύνηση και βρέθηκε θετικό για *Escherichia coli*. Σημειώνεται ότι δεν εστάλησαν δείγματα οστρακοειδών για ιολογικό έλεγχο, λόγω τεχνικών ελλείψεων. Όσον αφορά στη Μυτιλήνη, δεν υπήρξαν διαθέσιμα για έλεγχο δείγματα, καθώς τα οστρακοειδή που είχαν διατεθεί στο νησί προωθήθηκαν στο σύνολό τους για εξυγίανση σε κέντρο του εξωτερικού.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι διερευνήσεις επιδημιών αποτελούν πολύτιμη ευκαιρία για ανάδειξη υπαρχουσών ελλείψεων και προβλημάτων του συστήματος προάσπισης της Δημόσιας Υγείας και παράλληλα σημείο αφετηρίας για γόνιμο διάλογο μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων προκειμένου να αναζητηθούν λύσεις.

Από τη διερεύνηση της επιδημίας στον Άγιο Ευστράτιο προέκυψε σαφής επιδημιολογική ένδειξη για συσχέτιση της επιδημίας με κατανάλωση ωμών θαλασσινών.

Η αδυναμία ωστόσο εργαστηριακής επιβεβαίωσης της αναδειχθείσας επιδημιολογικής σχέσης καθιστά επισφαλή την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το αίτιο της επιδημίας και την πιθανή σύνδεσή της με τις υπόλοιπες εξάρσεις κρουσμάτων γαστρεντερίτιδας που σημειώθηκαν στο Νομό Λέσβου. Καθιστά δε επιτακτική την ανάγκη ύπαρξης καλώς καθορισμένου πλαισίου συνεργασίας με πιστοποιημένα για περιβαλλοντικό έλεγχο εργαστήρια.

Οι διαφορετικές εστίες έξαρσης κρουσμάτων γαστρεντερίτιδας που σημειώθηκαν μετά την Καθαρά Δευτέρα υποδεικνύουν πιθανά ότι η ανάγκη τροφοδότησης της αγοράς με μεγάλες ποσότητες οστρακοειδών και οι πιέσεις που αυτή συνεπάγεται στο σύστημα παραγωγής και διάθεσής τους, δύνανται να οδηγήσουν σε υγειονομικές παραλείψεις και σφάλματα. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται σκόπιμη η αυξημένη εγρήγορση των φορέων υγειονομικού ελέγχου σε αντίστοιχες περιόδους μαζικής διάθεσης θαλασσινών στην κατανάλωση, ενώ θα ήταν σκόπιμο να εξεταστεί το ενδεχόμενο να προστεθεί στην εργαστηριακή διερεύνηση των δειγμάτων ο ιολογικός έλεγχος, ενδεχομένως και σε βάση ρουτίνας.

Στη διερεύνηση της παρούσας έξαρσης κρουσμάτων γαστρεντερίτιδας συνεργάστηκαν από το ΚΕΕΛΠΝΟ:

Μ. Δέτσης, Ι. Καραγιάννης, Γραφείο Τροφιμογενών Νοσημάτων

Κ. Γκολφινόπουλου, Τμήμα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Παρέμβασης